

سرشناسه: توکلی حور، سعید، ۱۳۵۸

عنوان و نام پدیدآور: ژئومورفولوژی آستارا/ سعید توکلی حور، حامده رحیمی زینال؛ ویراستار: ندا ممی زاده.

مشخصات نشر: اردبیل: آرچا، ۱۳۹۷

مشخصات ظاهری: ۱۴۳ صفحه، مصور، جدول.

شاب: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۵۱۷-۴/۴-۴: ۲۰۰۰۰۰ ریال

رصف: فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتاب

موضوع: زمین‌ریاضات شناسی-ایران-آستارا

موضوع: Geomorphology-Iran-Astara

موضوع: آستارا

موضوع: Astara (Iran)

شناسه افزوده: رحیمی زینال، حامده ۱۳۶۴

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ ۸۶ ت ۹۱۱۹ GL۴

رده بندی دیویی: ۵۵۱/۴۰۹۵۵۲۳۶۶

شماره کتابشناسی ملی: ۵۳۸۲۸۰۰

نام کتاب: ژئومورفولوژی آستارا - نویسنده: سعید توکلی حور و حامده زینال -

ویراستار: ندا ممی زاده - طراح صفحه: عباد ممی زاده - تیراژ: ۱۰۰۰ - طراح جلد: سید

غلامرضا طالبی - سال و نوبت چاپ: ۱۳۹۷، چاپ اول - انتشارات آرپا - قیمت: ۲۰۰۰۰

تومان

Contents

۹	 مقدمه
۱۳	 مرحله اول
۱۳	 مرحله دوم
۱۴	 مرحله سوم
۱۴	 مرحله چهارم
۱۴	 مرحله پنجم
۱۴	 مرحله ششم
۱۸	 موانع و محدودیت ها
۱۸	 تعریف مفاهیم واژه ها
۱۸	 ژنومورفولوژی کاربردی
۱۹	 ژنومورفولوژی اقلیمی
۱۹	 تعریف شهر
۲۰	 مفهوم فضا
۲۱	 توسعه فیزیکی
۲۱	 توسعه شهری
۲۳	 توسعه زمین شهری
۲۳	 توسعه پایدار
۲۴	 برنامه ریزی شهری
۲۴	 طراحی شهری
۲۴	 بافت شهر
۲۵	 مورفولوژی شهر
۲۵	 بلایای طبیعی شهری
۲۷	 اهمیت مطالعات ژنومورفولوژی در برنامه ریزی و عمران شهری

- عوامل ژئو مورفولوژیک بازدارنده در عمران و توسعه شهری ۲۸
- عوارض ژئومورفولوژیکی و رابطه آن با شهر ۲۸
- اهمیت ژئومورفولوژی در برنامه ریزی توسعه شهری ۲۹
- موضوع مطالعات ژئومورفولوژی کاربردی ۲۹
- اهداف ژئومورفولوژی کاربردی ۲۹
- ژئو رفلوژی و مدیریت محیط ۳۰
- مدیریت بلایای طبیعی ۳۱
- ژئومورفولوژی شهری ۳۲
- ژئومورفولوژی شهری ۳۳
- توسعه و برنامه ریزی ژئومورفولوژیک ۳۶
- نقش مورفودینامیک آب های روان در خسارات ناشی از آن در محدوده شهری ۳۸
- خسارات ناشی از طغیان و لبر شدن رودخانه ها ۳۸
- روش های مقابله با طغیان رودخانه ۴۰
- نقش ژئومورفولوژی زمین لرزه ها در ایجاد خسارات در مراکز مسکونی و صنعتی ۴۰
- تشدید برخی از پدیده های مورفولوژیک در اثر زمین لرزه ها ۴۲
- لغزش و ریزش مورفودینامیک آنها در عمران و توسعه شهری ۴۳
- مکانیابی شهرها از دیدگاه ژئومورفولوژیک ۴۴
- ویژگیهای جغرافیایی ۴۵
- موقعیت ۴۵
- ویژگیهای طبیعی محدوده مورد مطالعه توپوگرافی ۴۶
- قسمت ساحلی ۴۶
- قسمت جلگه ای ۴۶
- قسمت پائکوهی ۴۷
- قسمت کوهستانی ۴۷
- شیب ۴۷
- اقلیم ۴۹
- آب و هوا ۴۹

ژنومورفولوژی آستارا ۵

۴۹	بارندگی ماهیانه.....
۵۰	توزیع فصلی بارش و رژیم بارندگی.....
۵۱	دما.....
۵۲	رطوبت.....
۵۳	منابع آب.....
۵۴	آستارا چای یا رودخانه مرزی.....
۵۵	رودخانه مرداب.....
۵۵	رودخانه کانر.....
۵۵	رودخانه لوندویل.....
۵۶	رودخانه چلون.....
۵۸	منابع خاک.....
۵۹	پوشش گیاهی.....
۵۹	جنگلها.....
۶۲	مراعات.....
۶۲	ویژگیهای اجتماعی.....
۶۲	وجه تسمیه.....
۶۴	تعداد و تراکم جمعیت.....
۶۵	تعداد و بعد خانوار.....
۶۷	ساخت جنسی و سنی جمعیت.....
۶۷	وضعیت سواد.....
۶۹	مهاجرت.....
۷۰	ویژگیهای اقتصادی.....
۷۰	اشتغال.....
۷۱	کشاورزی.....
۷۲	صنعت و معدن.....
۷۳	خدمات و بازرگانی.....

۷۳	زبان و لهجه.....
۷۴	یافته‌ها.....
۷۶	عوامل موثر بر توسعه فیزیکی شهر آستارا.....
۷۸	عوامل طبیعی موثر بر توسعه فیزیکی شهر آستارا.....
۸۰	عوامل مؤثر بر محدودیت توسعه شهر آستارا.....
۸۲	سیل و سیلابهای شهری.....
۸۵	سختی.....
۸۶	آب ساینده زیرزمینی.....
۸۹	منابع آب های سطح.....
۸۹	بررسی پدیده های فرآیندهای محدودیت های ژئومورفولوژیکی موثر بر اراضی شهر آستارا.....
۹۰	عوامل ژئومورفولوژیکی محدود کننده توسعه فیزیکی شهر آستارا.....
۹۱	رودخانه ها و توسعه شهر.....
۹۳	زلزله.....
۹۶	عوامل اقلیمی.....
۹۷	پوشش گیاهی.....
۹۸	شکل ریشه های متفاوت و مقاومت آنها.....
۹۹	بارش.....
۹۹	کاربری اراضی (Land use).....
۱۰۰	خاک های حوزه ی شهری آستارا.....
۱۰۲	دریا.....
۱۰۲	عوامل جغرافیایی محدود کننده ی توسعه شهر.....
۱۰۵	ژئومورفولوژی.....
۱۰۷	واحد جلگه.....
۱۰۸	واحد پايکوه و مخروط افکنه.....
۱۱۰	عوارض مورفولوژیکی.....
۱۱۰	مورفولوژی دامنه ها.....
۱۱۱	لینتولوژی.....
۱۱۲	احتمال وقوع حرکات دامنه ای یا (حرکات توده ای).....

- ۱۱۴..... عوامل مؤثر در بروز لغزش در منطقه آستارا
- ۱۱۷..... حرکات تکنونیکي
- ۱۱۷..... گسل ها
- ۱۱۷..... عامل انسان
- ۱۱۷..... شبکه ارتباطي
- ۱۱۸..... موقعیت خدماتی
- ۱۱۹..... گردشگری در آستارا
- ۱۲۰..... مالکیت اراضی و توسعه شهر
- ۱۲۰..... اقتصاد و توسعه شهر
- ۱۲۳..... نتیجه گیری:
- ۱۲۶..... بررسی و ارزیابی
- ۱۲۸..... پیشنهادت و راهکارها:

از میان عوامل موثر در مکانیابی و توسعه فیزیکی یک شهر، پدیده های ژئومورفولوژیکی نقش بسیار مهمی را در شکل گیری آن شهر و برنامه ریزی صحیح برای رشد آینده آن ایفا می نماید این پدیده ها گاه بعنوان یک عامل مثبت و زمانی بعنوان یک عامل منفی و بازدارنده عمل می کنند.

با بررسی هائ همه جانبه روی پدیده های مختلف ژئومورفولوژیکی در یک شهر، می توان پی برد که بدون در نظر گرفتن این عوامل و در صورت لزوم رفع موانع موجود، نمی توان بصورت اصولی صحیح در مورد مکانیابی و توسعه فیزیکی آن شهر برنامه ریزی نمود. چرا که امروزه در زندگی پیچیده شهری، نقش انکارناپذیر این پدیده ها در انتخاب محل مناسب برای توسعه ساختمانها و احداث بناهای مقاوم و مطمئن تاسیسات شهری به اثبات رسیده است. در پژوهش حاضر و با توجه به مطالعات صورت گرفته در خصوص عوامل طبیعی شهر در مکانیابی و توسعه فیزیکی شهر آستارا از جمله دریای خزر، کوه های تالش، شیب زمین های باتلاقی، پوشش گیاهی و رودخانه ها و عوامل انسانی موثر بر آن یعنی مرز کشورهای ایران و آذربایجان میتوان استنباط کرد که گسترش شهر آستارا طی سالهای اخیر باعث گردیده است که تعادلی میان توسعه فیزیکی شهر و رشد جمعیتی آن برقرار نباشد و توسعه شهر از برنامه ریزی اصولی و مدون پیروی ننموده است و ساخت و ساز در بعضی از قسمت های شهر، بدون توجه به فرآیند ها و محدودیتهای ژئومورفولوژیکی صورت گرفته است. لذا جهت توسعه فیزیکی آتی شهر، جلوگیری از تخریب و تبدیل اراضی مرغوب کشاورزی و حداکثر استفاده از فضاهای خالی و متخلخل شهر برای پر کردن بافت فیزیکی - کالبدی باید در نظر گرفته شود و از حضور متخصصان ژئومورفولوژی در کنار مهندسان مسئول امور شهری و اجرایی بهره برده شود تا توسعه فیزیکی شهر آستارا را با فرآیند های فعال ژئومورفولوژیکی برخورد نماید و هزینه های گسترش خود را با کاهش مواجه نماید.

اصولاً استقرار و پیدایش یک شهر بیش از هر چیز تابع شرایط محیطی و موقعیت جغرافیایی و پدیده های ژئومورفولوژیکی آن است، زیرا عوارض و پدیده های ژئومورفولوژیکی در مکان گزینی، پراکندگی، حوزه نفوذ، توسعه فیزیکی، و امثال آن اثر قاطعی دارند و گاه به عنوان یک عامل مثبت و زمانی به صورت یک عامل منفی و بازدارنده عمل می کنند. ویژگی های توپوگرافی و ژئومورفولوژیکی هر مکان جغرافیایی نه تنها در پراکندگی و یا تجمع تأثیر گذار است بلکه یکی از عوامل مؤثر در رشد فیزیکی شهر به شمار می رود به صورتی که بعضی از اشکال ژئومورفولوژیک به مثابه موانعی در رشد شهری عمل می کنند. بنابراین شرایط توپوگرافی و ژئومورفولوژیک هر محل در مائلی نظیر ساخت و سازهای شهری و گسترش آن نقش انکارناپذیری دارد از این رو در برنامه ریزی شهری به منظور بالابردن ایمنی شهروندان درمقابل خطرات ناشی از فرسایش های ژئومورفیک لازم می نماید. نیاکان ما در گذشته در مکان گزینی شهرها، بیشتر به تجربه نیکه داشتند که در بسیاری از مواقع با علم روز هماهنگ نبود، ولی امروزه زندگی ساده آن زمان، زندگی پیچیده شهری تبدیل شده است و شهرهای پیشرفته با سیستم فاضلاب، برق و آسمانخراش و... مأنوس شده اند امروزه ساختمانها ابعاد وسیعی به خود گرفته اند شهرها وسعت قابل توجهی پیدا کرده اند و درحاشیه اکثر شهرها تأسیسات صنعتی توسعه یافته اند از این رو باید قبل از ایجاد ساختمانهای مطمئن ومقاوم، درمکان گزینی شهرها به انتخاب محل مناسب برای توسعه ساختمانها مطالعات و پژوهش های دقیقی صورت گیرد زیرا برنامه های بعدی بر مبنای این مطالعات انجام می شود. در مطالعه فیزیکی باید شرایط ژئومورفولوژیکی، آب و هوایی، هیدرولوژیکی، زمین شناسی و... مطالعه گردد.

بررسی نقش پدیده های ژئومورفولوژیکی در مکانیابی و رشد فیزیکی شهرآستارا به عنوان موضوع تحقیق انتخاب گردیده است. در این میان عوامل طبیعی (دریای خزر، کوههای تالش و اراضی کشاورزی، شیب و...) وعوامل انسانی (قرار گرفتن آستارا در مرز کشورهای ایران و آذربایجان و...) ازجمله موانع رشد فیزیکی شهرآستارا

میباشند. شهر بندری آستارا بدلیل قرار گرفتن در جلگه سرسبز گیلان از نظر تنوع ژئومورفولوژیکی از تنوع خوبی برخوردار است. اما مکانیابی آن بیش از آنکه متأثر از پدیده های ژئومورفولوژیکی باشد متأثر از ویژگی های انسانی است. بنابراین هدف از این پژوهش ارائه راهکارهایی در جهت توسعه منطقی و رشد فیزیکی شهر آستارا و همچنین شناخت عوامل طبیعی و غیرطبیعی محدودیت کننده رشد آن و استفاده بهینه از آنها در مکانیابی شهر می باشد چرا که اگر برنامه ریزان شهری از نوع و کاربرد همه جا ژئومورفولوژیکی پدیده ها آگاهی داشته باشند آنها را به عاملی مثبت در استقرار توسعه ها تبدیل خواهند ساخت و استفاده بهینه و معقول از آنها به عمل خواهند آورد و از این طریق شهر آستارا می تواند با تاثیر پذیری از این پدیده های ژئومورفولوژیکی، شرایط رشد فیزیکی خود را در حال و آینده تضمین کرده و هزینه های گسترش خود را کاهش دهد.

با توجه به اینکه دانش ژئومورفولوژی در سال های اخیر رشد و تحول محسوسی داشته است و این دانش در حل و فصل بسیاری از مسائل محیطی و انسانی می تواند مشارکت کند و هرگونه برنامه ریزی بدون توجه به این علم نارسایی مواجه خواهد شد، به عبارتی باید به تحقیقات ژئومورفولوژی و جغرافیای با دید کاربردی نگریست و به نتایج آن اطمینان داشت. پس کاربرد نتایج طرح به صورت زیر محتمل می باشد:

- شناسایی محدودیت های ژئومورفولوژیکی و مناطق آسیب پذیر و تعیین برنامه ریزی ها با لحاظ نمودن خطرات ژئومورفولوژیک ناشی از عملکرد حرکات آتشفشانی - لغزش و

گسل در شهرستان آستارا

- جلوگیری از خسارات جانبی ناشی از تنش های مرفولوژیکی

- انتخاب مکان مناسب برای ساختارهای مسکونی و سازه های شهری و روستایی

- ارائه رویکردی مناسب و پیشنهاد لازم برای استقرار منطقی سکونتگاه ها در مناطق

حساس ژئومورفولوژیکی.

۱. به نظر می‌رسد پدیده‌های ژئومورفولوژیکی شهر آستارا و توسعه شهر رابطه وجود دارد.

۲. به نظر می‌رسد بین پدیده‌های انسانی و مکانیابی و توسعه آتی شهر آستارا رابطه برقرار است.

انتخاب روش تحقیق رابطه‌ای تنگاتنگ با هدف‌ها و ماهیت موضوع مورد پژوهش و امکانات اجرایی آن دارد. اهمیت و لزوم به کارگیری روش علمی در هر نوع تحقیقی انکارناپذیر است. سیوه تحقیق در برنامه ریزی شهر و شهرسازی به معنای تبیین حرکت در جهت رسیدن به حقایق مربوط به ساخت و توسعه شهر است (معطوف، ۱۳۶۷، ص ۴۱).

برای دسترسی به اطلاعات مورد نیاز در رابطه با موضوع تحقیق از روش‌های اسنادی "Documentary" و روش تحلیلی مارک معتبر و تحقیقات گذشته و مطالعات میدانی "Field Study" استفاده شده است و در مطالعات نظری و کتابخانه‌ای عمدتاً جهت مطالعه ادبیات موضوع و بررسی پیشینه تحقیق و نیز دستیابی به چارچوبی مناسب برای مطالعه موضوع و کتاب‌های دانشگاه‌ها و مراکز علمی به آن موضوع انتخاب شده است. بدین منظور به کتاب‌هایی که در زمینه ژئومورفولوژی و کاربرد آن در برنامه ریزی محیطی و شهری وجود داشته و همچنین مقالات کتبی که در زمینه مدیریت عمران و توسعه شهری وجود داشت مراجعه شده است. علاوه بر مطالعات کتابخانه‌ای، از روش مشاهدات میدانی و ثبت مشاهدات، نمونه برداری‌ها و تحلیل‌های آماری و داده‌های آماری اقلیمی، نقشه‌های پوششی و جداول مصاحبه و جمع‌آوری اطلاعات در حد طبقات مختلف مانند مدیریتی، اجرایی و مهندسی روش موردی، زمینه‌ای در استفاده از انواع نقشه‌ها و عکس‌ها و تصاویر جهت تحلیل و بررسی داده‌ها و نیز تفسیر کمی و کیفی هر یک از آنها. پایه‌های نظری تحقیق بر جدیدترین یافته‌های علمی موجود در منابع کتابخانه‌ای و اطلاعات نقشه‌های ترسیم شده از عکسهای هوایی و نقشه‌های توپوگرافی و زمین‌شناسی اخذ شده است.